

Groenbeheerplan Gemeente Oss 2018-2022

Auteur: Rudi Schleedoorn

Gemeente Oss

GIBOR, oktober 2017

Versie: definitief

Samenvatting

De afgelopen jaren hebben verschillende ontwikkelingen plaatsgevonden, waardoor het groenbeheerplan uit 2013 niet meer actueel is en een nieuw beheerplan voor de komende vijf jaar (2018-2022) gewenst is. Daarbij streeft de gemeente naar het behoud en eventuele verbetering van:

1. Een integrale aanpak van aanleg- en beheerwerkzaamheden;
2. Een efficiënte en effectieve uitvoering van werkzaamheden;
3. Duurzaam en natuurbewust werken.
4. Het groenonderhoud is gebaseerd op het groenbeleidsplan, de KOR (kwaliteitscatalogus openbare ruimte) en besluitvorming programmabegroting.

In de LIOR staat wat we willen bereiken in de openbare ruimte en hoe we dat gaan doen. Daarnaast geeft de KOR aan welke (onderhouds)kwaliteit we op welke plek willen.

Dit groenbeheerplan geeft inzicht in de te beheren en onderhouden arealen groen, water en ecologie. We gaan uit van kwaliteitsgericht beheer waarbij een onderscheid is gemaakt tussen de niveaus goed, basis en sober. Het groenbeheerplan maakt duidelijk wat de benodigde kosten zijn voor beheer en onderhoud, wat er beschikbaar is, wat de verschillen hiertussen zijn en welke acties nodig zijn om de gestelde doelen na te streven.

Het onderhoud bestaat uit het zogenaamde Dagelijkse Onderhoud (DO), groot onderhoud (GO) nodig om de beoogde levensduur te halen en de vervangingskosten van de arealen groen, water en ecologie. Groot onderhoud is alleen nodig voor de beheergroepen: “bomen”, “bos-en natuurgebieden” en “bosplantsoen”. Het gaat hierbij om de beheermaatregel dunnen van bomen.

Voor de vervangingen van het “groene kapitaalgoed” wordt een separaat integraal voorstel gemaakt. De gewijzigde BBV-voorschriften verplicht de gemeenten om vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte te activeren.

Inhoud

1. INLEIDING EN DOEL.....	1
1.1 Inleiding	1
1.2 Doel	1
1.3 Reikwijdte	1
2. BELANG VAN GROEN	2
2.1 Klimaat, milieu en gezondheid	2
2.2 Economische effecten	2
2.3 Biodiversiteit	2
2.4 Ambitie gemeenteraad	3
3. BEHEERVISIE.....	4
3.1 Beheervisie.....	4
3.2 Speerpunten.....	4
4. BEHEER, ANALYSE EN VERVOLGACTIES.....	5
4.1 Cijfers en huidige kwaliteit.....	5
4.2 Bezuinigingen.....	5
4.3 Beheersysteem Obsurv.....	6
4.4 Knelpunten bestekken.....	6
4.4.1 Maaiwerk.....	6
4.4.2 Blad.....	7
4.4.3 Bosplantsoen	8
4.5 Barometer duurzaam terreinbeheer Zilver	9
4.6 Ecologie en biodiversiteit	9
4.7 Gedragscode Flora en Faunawet.....	11
4.8 Routekaart groen- blauw en natuur.....	12
4.9 Onderhoud natuurgebieden	12
4.10 Bomen	13
4.11 Honden in de openbare ruimte.....	15
4.12 Speelvoorzieningen.....	15
4.13 Communicatie	16
4.13.1 Groene Pagina	16
4.13.2 Persberichten	16
4.13.3 Sociale Media	17
4.13.4 Week van de Natuur	17
4.14 Zelfbeheer	17
4.15 Onderhoud Wadi's	17
4.16 N329 Weg van de Toekomst.....	18
4.17 Baggeren A- watergangen en profileren B-watergangen	19
4.18 Kunstobjecten.....	19
4.19 BBV	20
4.19.1 Dagelijks onderhoud	20
4.19.2 Groot onderhoud	20
4.19.3 Vervanging/herinrichting	20
5. FINANCIËLE GEVOLGEN	21
5.1 Dagelijks onderhoud en groot onderhoud	21
5.2 Groot onderhoud	22
5.3 Vervangingen	22
5.4 VAT-kosten.....	22
6. BIJLAGEN	24
A <i>Wettelijk kader Landelijk beleid en lokaal beleid gemeente Oss</i>	24
B <i>Verklarende woordenlijst</i>	24

1. INLEIDING EN DOEL

1.1 Inleiding

De gemeente Oss, heeft de zorg voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. De gemeente bestaat in totaal uit 23 kernen en beslaat een oppervlakte van 17.095 ha. Met dit groenbeheerplan geven we inzicht hoe we de komende 5 jaren omgaan met het openbaar groen, de natuurgebieden en het oppervlaktewater. We willen dat de kwaliteit van de openbare ruimte minimaal voldoet aan de gangbare criteria schoon, heel en veilig. Dit beheerplan geeft inzage in de kwaliteit en kosten van het beheer en onderhoud van groen, water en ecologie voor zover dit in beheer is van de afdeling IBOR (Inrichting Beheer Openbare Ruimte). Daarnaast geeft het beheerplan aan welke acties noodzakelijk zijn om de gestelde doelen na te streven.

Waarom een nieuw beheerplan?

Er zijn een aantal redenen waarom het groenbeheerplan aan vervanging toe is. Dit komt omdat:

- De hoeveelheden zijn gewijzigd;
- We te maken hebben met nieuwe BBV voorschriften (vervangingsinvesteringen inzichtelijk maken);
- Nieuw beleid op gebied van bomen (Osse bomennotitie) en spelen;
- Veranderde inzichten en opgaven op gebied van ecologie en biodiversiteit;
- Verduurzamingsslag en verbetering van de openbare ruimte;
- Evaluatie van de bezuinigingen.

1.2 Doel

Hoofddoel

Het groenbeheerplan geeft inzicht in het areaal groen, water en ecologie; wat gaan we waar doen; (kwaliteit gestuurd) beheer, wat de kosten zijn, welke middelen hiervoor beschikbaar zijn en wat aanvullend nodig is (acties en middelen) om de doelen te bereiken. De planperiode is 2018-2022.

Nevendoelen

1. Tevreden burgers;
2. Het handhaven van de kwaliteit van het dagelijks onderhoud op minimaal niveau "sober";
3. Voorkomen van kapitaalvernietiging;
4. Het maatschappelijk verantwoord werken; inzet van SW-medewerkers en participatie met bewoners, bedrijven en instanties;
5. Het milieubewust werken; hergebruik materialen e.d.;
6. Vergroten van biodiversiteit in de openbare ruimte

1.3 Reikwijdte

Dit groenbeheerplan is van toepassing op al het openbare groen inclusief het oppervlaktewater en de natuurgebieden, zowel binnen als buiten de bebouwde kom. Het beheer van de bossen en de sportparken valt onder verantwoordelijkheid van de afdeling "vastgoed" en wordt hier buiten beschouwing gelaten.

Voor spelen is een apart speelruimteplan opgesteld. Voor meer informatie hierover zie "speelruimteplan gemeente Oss". Voor de bomen wordt een apart "boombeheer- c.q. onderhoudsplan" opgesteld. De financiële doorrekening van spelen en het bestaande areaal aan bomen wordt wel meegenomen in dit groenbeheerplan.

2. BELANG VAN GROEN

2.1 Klimaat, milieu en gezondheid

Groen in de openbare ruimte zorgt voor een verbetering van het klimaat in de bebouwde omgeving maar ook daarbuiten.

- Groen neemt CO₂ op dat vrijkomt door verkeer, landbouw etc. Zoals bekend is, zorgt CO₂ ervoor dat de aarde opwarmt met alle gevolgen van dien. Zo merken we dat het weer extremer wordt. Er valt meer regen in een korte periode waardoor er wateroverlast ontstaat.
- De aanwezigheid van openbaar groen zal in de toekomst een grotere rol gaan spelen om hemelwater te kunnen bergen. Ons rioolstelsel kan dergelijke grote hoeveelheden water niet meer afvoeren, waardoor infiltratie in de bodem nodig is om grote pieken in neerslag af te vangen.
- De aanwezigheid van groen en bomen in het bijzonder, zorgt ervoor dat hittestress vooral in het stedelijk gebied afneemt. Daarnaast zorgt groen voor verdamping waardoor de luchtvochtigheid toeneemt en zorgt voor een verkoelend effect op warme dagen. Groen heeft ook direct een effect op het afvangen/vastleggen van fijn stof dat vrijkomt door verbrandingsmotoren en uit de landbouw (intensieve veehouderij). Dit komt de gezondheid ten goede, want fijnstof zorgt er voor dat mensen problemen krijgen met de luchtwegen en hier ziek van kunnen worden.
- Meerdere onderzoeken hebben uitgewezen dat de aanwezigheid van groen de gezondheid bevordert. Groen heeft een positief effect op het gevoel van welbevinden, het woonplezier, herstel van stress en mentale vermoeidheid. Mensen worden minder snel ziek (minder ziektekosten en verzuimkosten).

2.2 Economische effecten

Omdat groen er voor zorgt dat mensen zich beter voelen en dus minder snel ziek worden, heeft dit een positief effect op de economie. Ook zijn gebouwen in het groen meer waard dan vergelijkbare gebouwen zonder groen. Een positief afgeleid effect hiervan is dat door een hogere waarde van het onroerend goed, er meer OZB betaald moet worden, waarmee de gemeente meer financiële armslag heeft.

Groen zorgt er ook voor dat er minder energie verbruikt hoeft te worden. Zo zorgen groene daken en gevels in de zomer voor verkoeling en houden ze in de winter de warmte binnen.

De aanwezigheid van groen heeft ook een positief effect op het aantal bezoekers/recreanten in een gemeente. Een aantrekkelijke groene gemeente trekt meer bezoekers waardoor de plaatselijke horeca en andere ondernemers hiervan profiteren. Dit komt de leefbaarheid van een dorp/stad weer ten goede.

2.3 Biodiversiteit

Omdat het klimaat verandert, zie je op Europees niveau een verschuiving van soorten planten en dieren. Soorten die voorheen alleen in zuid Europa voorkwamen, komen nu ook in ons land voor. Omdat het vooral gaat om een verschuiving in soorten, is nu slecht aan te geven wat de positieve of negatieve gevolgen hiervan zijn.

Door in de openbare ruimte te kiezen voor de aanplant van een groot aantal soorten bomen en planten, is de kans op het voorkomen van meerdere diersoorten ook groter.

Het is wel belangrijk om rekening te houden met de groeiplaats van bomen en struiken, omdat elke soort zijn specifieke eisen hieraan stelt.

De laatste jaren krijgen we steeds vaker te maken met ziekten en plagen. De eikenprocessierups die 20 jaar geleden leek uitgestorven in Nederland, is nu een algemeen voorkomende soort die nog steeds voor overlast zorgt. Andere voorbeelden zijn de kastanjebloedingsziekte en de essensterfte.

Door in de aanplant te kiezen voor meerdere soorten, is de kans op grootschalige sterfte van planten en bomen minder en kunnen ziektes zich minder snel verspreiden. We moeten als groenbeheerder af van de aanleg van éénsoortige beplantingen langs wegen en pleinen.

Meer gelaagde (onder)begroeiing zorgt voor meer biodiversiteit en minder kans op ziekten en plagen.

2.4 Ambitie gemeenteraad

In de programmabegroting 2017-2020 doet de gemeenteraad de volgende uitspraken die relevant zijn voor het (groen)beheer van de openbare ruimte.

Doelstelling 4: Afgesproken onderhoud en tevreden gebruikers (inwoners, bedrijven en bezoekers).

“We streven ernaar dat de scores voor tevredenheid over het onderhoud en de inrichting van de openbare ruimte op de veiligheidsmonitor 70% of hoger zijn. Verder is het streven dat het aantal meldingen (KCC) over onderhoud of niet functioneren van de openbare ruimte op termijn stabiel is of afneemt. Verschillende bewoners en bewonersgroepen pakken de zorg voor de eigen woonomgeving op. Zij nemen initiatief in het beheer van delen van de openbare ruimte. We juichen dit van harte toe en hopen dat het ook andere bewoners inspireert. Onder de noemer Bewoners Beheren Buurt stimuleren en ondersteunen we deze initiatieven waar nodig.

- Boomziektes, vooral de kastanjabloedingsziekte, hebben de afgelopen jaren grote delen van de boomstructuur aangetast. Met een extra storting in een bestemmingsreserve hiervoor, zoals in de afgelopen voorjaarsnota is opgenomen, kunnen deze structuren de komende jaren gefaseerd hersteld worden. In de notitie Kastanjabloedingsziekte hebben we dit verder uitgewerkt”.

“Pleinen, wegen, groen en water zijn nuttig, veilig en goed bij te houden. De openbare ruimte is een belangrijk visitekaartje voor de gemeente en is mede bepalend voor de leefbaarheid. We blijven investeren in de stad, de bedrijventerreinen, de dorpen en het buitengebied. We doen dat wel selectiever. We investeren daar waar het nodig is en waar sprake is van meerwaarde, zoals in het centrum van Oss of op bijzondere of kwetsbare plekken.

We besparen op de kosten van onderhoud door de gemeentelijke inspanning op onderhoud naar een verantwoord niveau terug te brengen. Uitgangspunt is periodiek onderhoud, want daarmee houden we het kapitaalgoed in stand en behouden we een veilige openbare ruimte.

We betrekken bestaande organisaties, bewoners en bewonersgroepen die belang hebben bij of kennis hebben van de openbare ruimte bij het beheer en onderhoud. In dit kader past het werken met een nieuwe contractvorm, namelijk “bewonerstevredenheidscontract”. Het doel hiervan is tevreden bewoners, behoud of verhogen van de kwaliteit van de openbare ruimte maar ook het ontzorgen van de gemeente als opdrachtgever. In de loop van dit jaar (2017) starten we een pilot om hiermee aan de slag te gaan.

We streven ernaar om verantwoordelijkheid te delen ten gunste van kwaliteit. Initiatieven voor zelfbeheer stimuleren en ondersteunen we. Bewoners bepalen daarbij zelf wat ze willen doen.

We vinden dat onze verantwoordelijkheid niet ophoudt bij de mensen. We willen ook de natuur niet aantasten, die zelfs versterken en slim omgaan met energie en schadelijke stoffen”.

3. BEHEERVISIE

3.1 Beheervisie

De visie van het groenbeheer in de gemeente Oss is als volgt te omschrijven:

“Het groenbeheer dient ter instandhouding van het groen en het oppervlaktewater, waarbij afhankelijk van de ligging en de functie van het groen en oppervlaktewater, de intensiteit en kwaliteit van het onderhoud wordt bepaald”.

Omdat onze omgeving en het gebruik daarvan dynamisch is, zal periodiek opnieuw beoordeeld worden of het groen nog voldoet aan de verwachtingen en functionaliteit. Als het nodig is moet de inrichting worden aangepast en daarmee het beheer en onderhoud.

3.2 Speerpunten

1. tevreden burgers.
2. geen chemische bestrijding in de openbare ruimte.
3. maximaal ruimte bieden voor burgerparticipatie en zelfbeheer.
4. inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
5. behouden en vergroten van de (bio)diversiteit in het groen.
6. het juiste groen op de juiste plek met bijpassend kwaliteit van onderhoud (goed, basis, sober).

4. BEHEER, ANALYSE EN VERVOLGACTIES

4.1 Cijfers en huidige kwaliteit

De gemeente Oss heeft 1.139 ha openbaar groen en 69.000 bomen (afgerond) in beheer bij de afdeling Inrichting & Beheer Openbare Ruimte. Deze getallen hebben betrekking op de hele gemeente, dus binnen en buiten de kom. Gemiddeld is dit 126 m² groen en 0,76 st boom per inwoner.

- Kenschets openbaar groen gemeente Oss.

De Databank Gemeentelijk Groenbeheer (DGG) is een benchmark met kengetallen over gemeentelijk groen. De benchmark richt zich voornamelijk op het groen binnen de bebouwde kom. Hieronder staan de belangrijkste uitkomsten. Voor de gemeente Oss is het gemiddelde van de groep gemeenten met 50.000 - 100.000 inwoners de benchmark. Oss heeft 799 hectare gemeentelijk openbaar groen binnen de bebouwde kom. Oss besteedt 4,28 mln. euro per jaar aan het beheer van dit groen.

Uit de benchmark blijkt:

- dat de gemeente Oss een meer dan gemiddelde hoeveelheid groen per huishouden heeft (+39%);
- dat de kosten per inwoner voor het groenonderhoud iets hoger liggen dan gemiddeld (+9%);
- dat de kosten per vierkante meter groen lager zijn dan bij andere vergelijkbare gemeenten (-21%), terwijl de kwaliteit gemiddeld iets hoger ligt.

Hoeveelheden en kosten van het openbaar groen onderhoud binnen de bebouwde kom

	oppervlak (m ²)	kosten (€)	kosten per oppervlak (€/m ²)		
	per inwoner	per inwoner	incl. overhead	excl. overhead	aandeel overhead
Oss	60,8	40,2	0,66	0,59	10,8%
benchmark	43,8	36,7	0,84	0,76	9,7%
verschil	+ 39 %	+ 9 %	- 21 %	- 22 %	+ 10 %

- De hoeveelheid basisgroen per inwoner is sterk hoger.

- De kosten per inwoner zijn iets hoger.

- De kosten per m² zijn duidelijk lager dan de benchmark.

Concluderend voor de gemeente Oss

In vergelijking met de benchmark heeft Oss bijna 40% meer groen per inwoner, terwijl de kosten per inwoner slechts bijna 10% hoger zijn dan de benchmark. De kosten per m² groen zijn ca. 20% lager dan de benchmark. De lagere kosten hangen deels samen met de opbouw van het groen, want Oss heeft een relatief gering aandeel struiken/sierheesters en veel gras. Voorts zijn de eenheidsprijzen van bomen en gazon ook duidelijk lager dan de benchmark.

4.2 Bezuinigingen

Als de gemeentelijke begroting onder druk komt te staan moet er bezuinigd worden. Ook op het onderhoud van het groen. Dit betekent dat het onderhoud van het openbaar groen minder wordt, of verschuivingen plaatsvinden. De uitdaging hierbij is zo goed als mogelijk aan te sluiten bij de vastgestelde kwaliteit van de openbare ruimte (KOR).

De gemeente Oss heeft de afgelopen jaren een aantal forse bezuinigingen op het openbaar groen doorgevoerd. Vanaf 2013 tot dit moment is op dagelijks onderhoud (schoffelen, maaien, hagen knippen etc.) een bedrag bezuinigd van € 1.538.000, = op een totaalbedrag van destijds ca. 4 mln. Op groot onderhoud (GO) is vanaf 2013 tot heden een bedrag bezuinigd ter grootte van € 61.000 (verminderen inspraak en vervanging van speeltoestellen).

Door deze bezuinigingen is het onderhoudsniveau (kwaliteitsniveau) versoerd. Het niveau ging van “basis” naar “sober”. Momenteel worden de centra en enkele bijzondere plekken zoals winkelgebieden en de N329 onderhouden op kwaliteitsniveau “goed” en de overige gebieden op niveau “sober”.

Bij elke bezuiniging wordt kritisch gekeken welke beheermaatregelen hiervoor in aanmerking komen en wat daarvan het effect zal zijn. Zoals bij de doelstelling is aangegeven is de “ondergrens” voor het dagelijks beheer het niveau “sober”. Als we op een lager onderhoudsniveau gaan zitten dreigt “kapitaalvernietiging”. Hierbij is de achterstand in het groenonderhoud zodanig, dat het onkruid de beplanting zodanig onderdrukt dat deze afsterft door concurrentie en opnieuw beplant moet worden.

Op 10 januari 2017 is het groenbeheerplan geëvalueerd door een afvaardiging van de gebiedsopzichters, gebiedsbeheerders, vakbeheerders en beleidsmedewerkers. De adviezen die hieruit zijn voortgekomen, zijn verwerkt en waar mogelijk doorgevoerd in dit groenbeheerplan.

4.3 Beheersysteem Obsurv

Het cluster Groen, Water en Ecologie maakt voor het beheer gebruik van een beheersysteem Obsurv (voorheen DG-Dialog). Destijds is voor dit beheersysteem gekozen vanwege de integraliteit van werken. In de praktijk wordt het systeem vooral gebruikt als databank en niet om er begrotingen of berekeningen mee te maken. Dit heeft ook met de beperkingen van Obsurv te maken, het systeem is niet altijd gebruiksvriendelijk. Met ingang van 2017 hebben we het aantal (hoofd)beheergroepen flink ingedikt. Hieronder staat de nieuwe indeling met arealen.

Beheergroep	Hoeveelheid	Eenheid
Bomen	69.160	st
Bos-en natuurgebied	1.377.879	m2
Bosplantsoen	566.638	m2
Sierplantsoen	292.487	m2
Hagen	92.491	m2
Gras	5.171.682	m2
Water	1.741.571	m2
Afrastering	29.285	m1
Meubilair	2.185	st.
Speelvoorzieningen	1409	st.
Kunstobjecten en monumenten	181	st.
Overigen	*	

* *Dierenweide, Kinderboerderij/hertenkamp, Paardenwei, Schapenbegrazing, Onderhoud strandbad Lithse Ham, Subsidie bijzondere bomen particulieren, Kerstbomen, Bloembakken, Fontein, N329, Leges kapvergunningen, Jan Cunenpark, Onderhoud Wadi's.*

4.4 Knelpunten bestekken

In de vorige beheerperiode hebben zich een aantal knelpunten voorgedaan. Hieronder worden deze toegelicht.

4.4.1 MAAIWERK

In de gemeente Oss wordt het gras op “frequentie” gemaaid. In een drietal maaibestekken worden naast de te maaien oppervlakten, de maaifrequentie en de kwaliteit na het maaien omschreven. Afhankelijk van de ligging wordt een onderscheid gemaakt in “goed- gebieden” met een hoog onderhoudsniveau of “sober-gebieden” met een lager onderhoudsniveau.

Het intensief gras wordt 18 keer per seizoen gemaaid. Dit gaat om de gazons die in de zogenaamde “goed-gebieden” liggen. Dit zijn vaak de centra en/of gebieden die om een hoog onderhoudsniveau

vragen. In de “sober-gebieden” is de maaifrequentie 14 keer per jaar op de “zand-gebieden” en 17 keer in de “kleigebieden”.

Ruw gras wordt 6 keer per jaar gemaaid, behalve in de kernen (gebied 3) waar 4 keer wordt gemaaid. Extensief gras wordt 2 keer per jaar gemaaid en soms wordt dit ook 2 keer geruimd. Bloemrijk gras wordt 1 keer per jaar gemaaid en geruimd. Ecologisch beheerde grasstroken worden soms ook geruimd, afhankelijk van het beoogde doel en de potentie om te ontwikkelen naar een soortenrijke vegetatie.

De hondenuitlaatterreinen worden als “goed” onderhouden met een maaifrequentie van 18 keer per jaar. Daarnaast worden deze velden 10 keer per jaar geveegd.

Probleemstelling

We hebben onvoldoende zicht op ecologisch te beheren grasachtige vegetaties. Vaak hangt de keuze om grasstroken ecologisch te beheren, af van de locatie. Beter is om de potenties te onderzoeken en op basis hiervan een keuze te maken. Hierdoor neemt het succes op een meerjarige succesvolle kruidenvegetatie toe.

Als er gewerkt wordt met een aantal vooraf bepaalde maaibeurten (frequenties) is het beeld van de grasvegetatie onvoorspelbaar. Weersinvloeden en voedingsbodem hebben een grote invloed op de groei­kracht van gras en daarmee het beeld.

Oplossing

De huidige maaibestekken lopen eind 2017 af. Om meer recht te doen aan ecologie worden de bestekken hierop aangepast. Zo wordt in 2017 al 29 kilometer wegberm omgevormd naar bloemrijke/kruidenrijke bermen. Dit is ongeveer 11,5 hectare. De komende jaren gaan we dit uitbreiden.

Het intensief te maaien gras, gaan we vanaf 2018 op “beeld” maaien. Dit betekent dat het gras jaarrond een minimale en maximale lengte mag hebben. Zolang het hiertussen zit, is het goed. Voordeel hiervan is dat je een gelijkmatiger beeld krijgt en dat je minder afhankelijk bent van weersinvloeden. Veel gemeenten maken hier gebruik van met goede ervaringen. Ook voor de uitvoerende partij biedt dit voordelen, vooral als je overstapt naar meerjarige contractvormen. Hierdoor worden extreme weersinvloeden afgevlakt, waardoor het risico voor de aannemer afvlakt.

VERVOLGACTIES	
1	Het intensief te maaien gras wordt vanaf 2018 op “beeld” gemaaid.
2	Opstellen kanskaart ecologische bermen 2017/2018.
3	Vanaf 2017 29 kilometer wegberm omvormen naar ecologische bermen. Dit is een oppervlakte van ongeveer 11,5 hectare.
4	Onderzoeken of het vrijkomende maaisel (ecologische bermen) op een andere manier kan worden afgevoerd, waardoor we (hoge)stortkosten besparen.

4.4.2 BLAD

Het opruimen van afgevallen blad is opgenomen in een 5-tal beplantingsbestekken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in blad op gazons, blad in beplantingen en blad op verhardingen. Verder onderscheiden we “goed- en sober-gebieden”. Bladeren in beplantingsvakken van de goed-gebieden worden 3 keer per jaar verwijderd en in de sober-gebieden 1 keer per jaar.

Op verhardingen wordt het blad in de “goed-gebieden” 3 keer per seizoen geruimd en in de “sober-gebieden” 2 keer per jaar. Het ruimen van blad op gazons zit niet (meer) in de bestekken. Als dit moet gebeuren wordt hiervoor apart opdracht verstrekt op basis van regiewerk (is meerwerk).

Probleemstelling

De praktijk heeft uitgewezen dat blad op verhardingen problemen oplevert. Hierbij valt te denken aan verkeersonveilige situaties, daar waar pakken blad op de weg blijven liggen en gladheid ontstaat. Een ander probleem is dat straatkolken verstopt raken en hierdoor water op de weg blijft staan met alle gevolgen van dien.

We weten dat burgers (veel) overlast ervaren door afgevallen bladeren van gemeentebomen. Deze komen ook in particuliere tuinen te liggen. Omdat we maximaal 3 rondes in goed-gebieden hebben waarbij de bladeren worden ingezameld, kan er tussen de rondes in veel blad blijven liggen. Ook na de allerlaatste inzamelronde kan er nog blad liggen. In de “sober-gebieden” wordt het blad slechts 2 keer ingezameld en afgevoerd, waardoor plaatselijk extra overlast wordt ervaren.

Ook constateren we dat de hoeveelheid ingezameld blad toeneemt. Dit komt enerzijds door de groei van bomen (meer bladmassa) maar ook omdat particulieren het blad uit eigen tuinen en erven aan de weg zetten. Gevolg hiervan is dat enerzijds het aantal uren begeleiding en toezicht toeneemt en anderzijds de hoeveelheid af te voeren en te storten blad toeneemt.

Oplossing

Bovenstaande problematiek is besproken door een werkgroep. Resultaat hiervan is dat we afhankelijk van de locatie de frequentie van bladinzameling bepalen. Dit hangt af van het aantal bomen, de soort en het weer. Het is mogelijk dat we bijvoorbeeld in de ene staat wel 6 keer moeten verzamelen terwijl je op een andere plek misschien met 2 rondes al klaar bent.

De regie komt bij de gebiedsopzichters te liggen. Zij hebben hier ervaring mee opgedaan in het verleden. Inwoners die hier zelf actief bij willen zijn worden gefaciliteerd. Ook kleine bladhopen worden in de routing meegenomen. Als bewoners zelf een hekwerk of container plaatsen om blad in te verzamelen, worden deze ook leeg gemaakt. We gaan de plaatsing van korven of bladcontainers niet promoten.

Naast bovengenoemde inzamelrondes hebben burgers de mogelijkheid om blad (gratis) naar de milieustraat te brengen. In de praktijk wordt hier beperkt gebruik van gemaakt. We hebben gemerkt dat in de discussies rondom overlast veroorzaakt door bomen het vaak gaat om afgevallen bladeren.

VERVOLGACTIES	
1	Frequentie bladinzameling afhankelijk van locatie (budgettair neutraal).
2	De kosten voor het verwijderen van blad neemt toe. In de programmabegroting 2018 en volgende, is hier rekening mee gehouden.

4.4.3 BOSPLANTSOEN

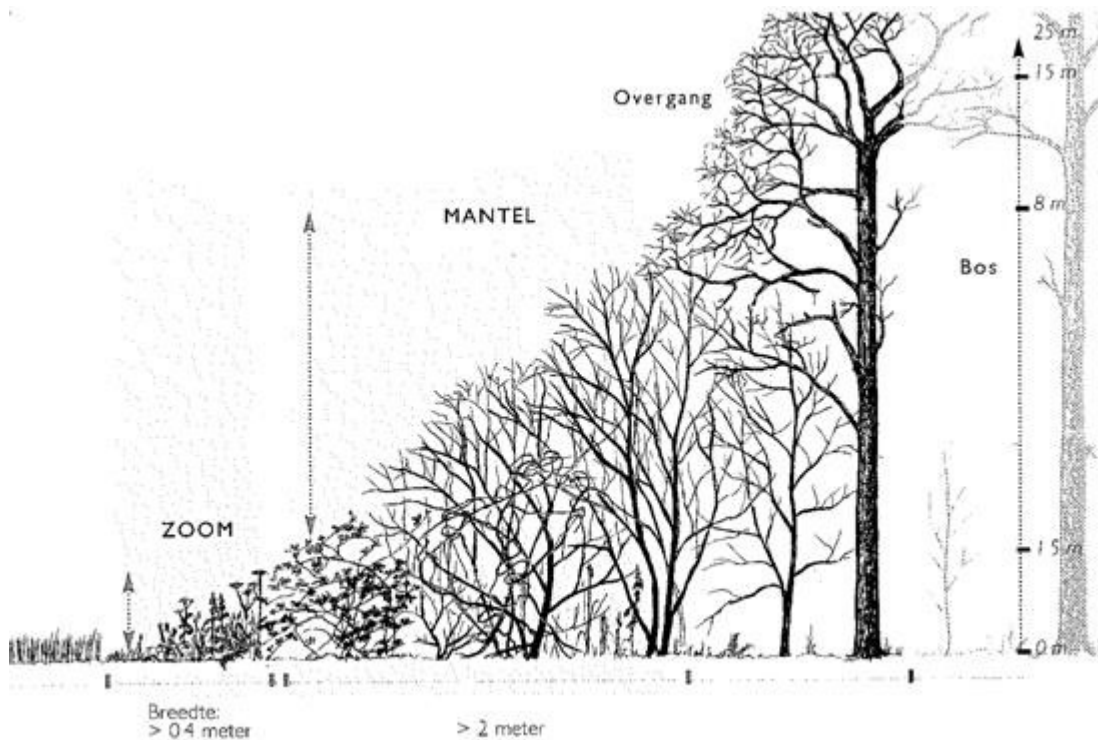
Het onderhoud van bosplantsoen is opgenomen in een 5-tal beplantingsbestekken. Bepaald is dat in Sober-gebieden jaarlijks 10% van het areaal bosplantsoen kan worden afgezet. In theorie betekent dit dat de totale oppervlakte aan bosplantsoen na 10 jaar is afgezet (onderhouden). Bosplantsoen in de goed-gebieden kan jaarlijks voor 33% worden afgezet, dit is maar een beperkt areaal van al het bosplantsoen

Probleemstelling

In de praktijk levert dit problemen op, vooral daar waar er relatief veel randen aanwezig zijn. Vanwege de veiligheid moet er in de randen veel gesnoeid worden om hinder naar de omgeving te voorkomen. Hierdoor worden bomen en struiken die verderop in het bosplantsoen staan niet onderhouden. Op termijn levert dit ongewenste situaties op, waarbij er te veel dood hout ontstaat, bomen dood gaan en omvallen. Afhankelijk van de locatie is dit gevaarlijk en leidt dit tot schadeclaims of nog erger. Het is verstandig om dit te voorkomen en planmatig onderhoud uit te voeren.

Oplossing

Het percentage snoei/afzetten moet worden opgehoogd van 10 % naar 20% van de totale oppervlakte. Daarnaast moeten we meer aandacht hebben voor ecologie. Dit betekent dat we bij het onderhoud rekening houden met de ontwikkeling van een zoom, mantel kern vegetatie. Hierdoor ziet het bosplantsoen er natuurlijker uit en doen we echt iets voor de flora en fauna. Vooral insecten, zoals bijen en vlinders profiteren hiervan.

VERVOLGACTIES

1	In beplantingsbestekken percentage snoeien bosplantsoen in alle gebieden ophogen van 10 % naar 20%. In de programmabegroting 2018 en volgende is hier rekening mee gehouden.
2	In het bosplantsoen aandacht voor structuur, zoom-mantel-kern ten behoeve van ecologie.

4.5 Barometer duurzaam terreinbeheer Zilver

De gemeente Oss heeft zich gecertificeerd volgens de Barometer Duurzaam Terreinbeheer Zilver. Dit betekent onder andere, dat in het groen geen gebruik wordt gemaakt van chemische bestrijdingsmiddelen voor onkruid-, plaag- en ziektebestrijding (met enkele uitzonderingen voor bestrijding van bijvoorbeeld Reuzenberenklauw, Japanse duizendknoop, kweek en eikenprocessierups).

Jaarlijks vindt er een audit plaats om te toetsen of we nog in aanmerking komen voor het certificaat Zilver. De audit wordt uitgevoerd door KIWA.

Mede omdat vanaf dit jaar Landelijk een verbod geldt voor de toepassing van chemische middelen op verhardingen in de openbare ruimte (in groen was het al verboden), stoppen we met de certificering "duurzaam zilver". Immers de gemeente onderscheidt zich niet meer door deze certificering. We gaan wel nader onderzoeken wat de inspanning in tijd en geld is om voor "goud" in aanmerking te komen.

VERVOLGACTIES

1	Stoppen met certificering Barometer Duurzaam Terreinbeheer Zilver.
2	Onderzoeken of certificering BDT Goud haalbaar is

4.6 Ecologie en biodiversiteit

We willen de biodiversiteit in de gemeente vergroten. Voldoende biodiversiteit en goed functionerende ecosystemen zijn voor de mens onmisbaar.

Een grote verscheidenheid aan dieren, planten en micro-organismen levert ons waardevol genetisch materiaal en producten op zoals schone lucht en opvang van CO2. Bovendien heeft biodiversiteit óók een belangrijke economische waarde omdat het simpelweg de waarde verhoogt van het leven, gezondheid, wonen en werken.

Veel menselijk handelen leidt tot onomkeerbaar verlies van biodiversiteit. Dat willen wij tegengaan.

Hoe gevarieerder het aanbod aan groen in de gemeente, des te meer natuur dat oplevert.

Dat geldt niet alleen voor de openbare ruimte maar ook voor particuliere ruimte, zowel voor het bebouwde gebied (tuinen van bewoners) als het buitengebied (w.o. landbouwgronden).

Om de biodiversiteit en de kansen voor natuur in de gemeente te vergroten hanteren we de driestap: 'vergroten, verbinden en versterken'.

Om dit te realiseren is ook meer kennis nodig en een nadere uitwerking van ecologisch beheer en – beleid. Dat geldt tevens voor de uitvoering van de nieuwe Wet Natuurbescherming.

Om dit hoofdstuk mede vorm te geven is recent een adviseur ecologie geplaatst bij het team Vakbeheer en specialisten.

Ecologisch beheer bermen

Met ingang van dit jaar (2017) gaan we bijna 30 kilometer bestaande wegbermen ecologisch beheren. Dat betekent dat we extensief gaan maaien en afvoeren. Hierdoor verschaalt de berm waardoor meer soorten zich kunnen vestigen. Een gevolg hiervan is dat veel bestuivende insecten hier baat bij hebben. Deze insecten zijn op hun beurt weer een voedselbron voor vogels en andere dieren. Bestuiving is een belangrijke schakel in ecosystemen en is daarmee essentieel voor de biodiversiteit.

Monitoring biodiversiteit

Meten = weten = communiceren. De gemeente heeft op dit moment geen samenhangend beeld van de ecologische waarden van de openbare ruimte. Ook wordt het effect van het groenbeheer op de biodiversiteit op geen enkele wijze gemeten. Er is in 2016 wel een start gemaakt met de opzet van een monitoringssysteem, maar door gebrek aan capaciteit en middelen is het project niet verder uitgewerkt en niet ingebed in de exploitatie van het beheer.

Om de doelstelling 'verbeteren biodiversiteit' vorm te geven is het noodzakelijk om een monitoring op te zetten. Vooral nu we een substantieel deel van de gemeente (vooral de bermen) natuurlijker gaan beheren is effectmeting belangrijk. Met de resultaten daarvan kunnen we het beheer bijstellen om de – vooraf gestelde – natuurdoelen te halen. Bovendien kunnen we met concrete cijfers helder en aansprekend communiceren over 'De stand van de natuur in Oss'.

VERVOLGACTIES

1	Opzet van een natuurmonitoringssysteem en nader uitzoeken wat de kosten zijn en of hiervoor subsidie verstrekt kan worden.
2	a. Communiceren over 'De stand van de natuur in Oss'; b. Opstellen Handreiking ecologisch beheer op basis van doelsoorten

Soortenmanagementplan en Generieke ontheffing?

In relatie tot de twee bovenstaande paragrafen.

Momenteel wordt er voor iedere ontwikkeling een apart natuuronderzoek/quick-scan uitgevoerd. Dit kost vaak veel geld en tijd. Dit kan sneller en efficiënter. Vooral wanneer bekend is waar, welke ontwikkelingen plaatsvinden. Een middel om dat te doen is een generieke ontheffing. Hiermee wordt in één keer een ontheffing Flora- en faunawet voor een volledig gebied aangevraagd.

De basis voor de aanvraag vormt het *soortmanagementplan*. Daarmee wordt aangegeven welke beschermde soorten binnen het plangebied voorkomen, hoe ze het gebied gebruiken en hoe met deze soorten omgegaan moet worden. Zo wordt vooraf nagedacht hoe de ontwikkeling zonder planvertraging door kan gaan. Door de uitgangspunten in dit managementplan op te nemen bij de aanbesteding en uitvoering van werkzaamheden, worden kosten bespaard, risico's afgedekt en maximale invulling gegeven aan de zorgplicht uit de wetgeving.

Het gaat daarbij vooral om grootschalige ontwikkelingen (eventueel samen met een woningcorporatie) of een combinatie van verschillende kleinere ontwikkelingen in een bepaald gebied. Voor een generieke ontheffing is een goed functionerend monitoringssysteem nodig.

VERVOLGACTIES

1	Onderzoek naar de meerwaarde van een Generieke ontheffing, mogelijk in samenwerking met beide woningcorporaties Brabant Wonen en Mooiland Maasland.
---	---

Kennis en bewustwording

Het is belangrijk dat ecologie tussen de oren van de medewerkers en externe partijen gaat zitten. De verandering begint met bewustwording, waarna de wil tot verandering er moet zijn.

Zo nodig kan (bij)scholing helpen bij deze verandering waarna enkele (enthousiaste) mensen de kar moeten trekken.

VERVOLGACTIES

1	Nagaan kennisniveau eigen medewerkers op gebied van ecologie en zo nodig cursus aanbieden.
2	Zorgen voor draagvlak ecologie interne organisatie en daarbuiten.

4.7 Gedragscode Flora en Faunawet

De Wet Natuurbescherming biedt bescherming aan een aantal in het wild levende planten en dieren. Voor werkzaamheden in natuurgebieden en in de openbare ruimte is de kans groot dat er een ontheffing Flora en faunawet nodig is of een omgevingsvergunning voor het handelen met gevolgen voor beschermde soorten. Een goedgekeurde gedragscode geeft vrijstelling voor een aantal verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Het kan zijn dat bij veelvoorkomende werkzaamheden geen ontheffing meer nodig is.

Probleemstelling

Bij de uitvoering van onderhoudswerkzaamheden in de openbare ruimte krijgen partijen (opdrachtgever en opdrachtnemer) te maken met beschermde flora en fauna. Dit geldt ook als het gaat om regulier groenonderhoud. Omdat het onwenselijk is voor elke werkhandeling en locatie telkens een aparte ontheffing aan te vragen kan de gemeente gebruik maken van een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. Dit kan de gedragscode "Bestendig beheer" van Stadswerk/VNG zijn of een door de gemeente zelf opgestelde gedragscode. Door te werken volgens de in de gedragscode vermelde richtlijnen wordt zorgvuldig omgegaan met beschermde soorten. Dan is ontheffing aanvragen niet meer nodig, wanneer het werkzaamheden betreft, die gericht zijn op instandhouding van de situatie en die met een vaste regelmaat worden herhaald, zoals:

- het jaarlijks maaien van een berm in een bepaalde periode;
- schoffelen van een plantvak;
- snoeien van bomen/beplanting;
- uitmaaien van een oever.

Oplossing

Voor Wet Natuurbescherming moet het beheren van groen en natuur aan gedragscodes voldoen. Dit om de bescherming van Flora en Fauna te garanderen. De gemeente Oss hanteert drie gedragscodes voor:

- Bestendig Beheer,
- Ruimtelijke Ontwikkeling en Inrichting
- Natuurbeheer.

Deze gedragscodes zijn op 22 maart 2016 door het college vastgesteld. Centraal in die gedragscodes is het plan van aanpak waarin de aannemer aangeeft hoe hij in het onderhoud rekening houdt met flora en fauna. Dit plan bepaald voor een belangrijk deel de kwaliteit van de uitvoering. Dat geldt voor inventarisaties van kwetsbare flora en fauna, hoe daarmee om te gaan én wanneer al dan niet een ontheffing noodzakelijk is. Het is zaak dat toetsing van zo'n plan van de gemeente deskundigheid vergt.

Bestendig beheer

De nieuwe gedragscode is uitsluitend toe te passen voor werkzaamheden die vallen onder 'bestendig beheer'. Voor alle andere werkzaamheden is er de gedragscode 'Ruimtelijke Ontwikkeling en inrichting'. Opdrachtgevers en opdrachtnemers in de gehele groene ruimte kunnen volstaan met de inzet van beide gedragscodes.

4.8 Routekaart groen- blauw en natuur

Groen blauw en natuur gaat behalve over planten en dieren ook over mensen. Hoe kijkt de Osse samenleving aan tegen groen en natuur? Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met vele partners die met natuur te maken hebben of die natuur kunnen gebruiken. De resultaten hiervan zijn verwerkt in de routekaart groen, blauw en natuur.

Naast bovengenoemde input, is rekening gehouden met actueel beleid.

De routekaart GBN bevat een programma met een brede insteek. Er zijn tal van projecten benoemd en verdeeld over 6 gebieden. Zo onderscheiden we de Stad Oss, Stadjes en dorpen, het Maasgebied, Poldergebied, Oss-Zuid/Maashorst en projecten die over de hele gemeente spelen.

De rol van de gemeente Oss bij de uitvoering van deze routekaart is vooral organiseren, faciliteren, stimuleren en verbinden. In veel processen nemen wij wel de regie omdat we eigenaar zijn van een groot areaal groen en blauw.

In september (2017) heeft het college ingestemd met de routekaart GBN. Dit betekent dat we aan de slag gaan met de acties volgend uit dit plan, dan wel dat we doorgaan met reeds ingezette plannen. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen incidentele acties en projecten met een structureel karakter. Zie voor meer informatie de "routekaart groen, blauw en natuur".

4.9 Onderhoud natuurgebieden

Na de herindeling van de vroegere gemeente Lith bij Oss, ontstond de behoefte om een goed beeld te krijgen van de aanwezige natuurgebieden. We willen weten wat waar ligt, wat de bestaande situatie is en hoe we deze natuurgebieden gaan beheren.

Hiervoor is in 2014 het "Handboek Natuurlijke Groengebieden" opgesteld door bureau "Alles over Groenbeheer". In totaal gaat het om 26 natuurgebieden die vooral in het buitengebied liggen. Binnenkort worden er 7 natuurgebieden toegevoegd aan het handboek en tot slot worden ook de natuurgebieden die liggen nabij de Zuidelijke Geledingszone (omgeving Landerij van Tosse) aan het handboek toegevoegd.

In het handboek wordt beschreven op welke wijze het beheer en onderhoud kan plaatsvinden van de gebieden die binnen de beheergroep "natuurlijk groen" vallen. Bij deze gebieden staat de *ontwikkeling* van het groen centraal, dit in tegenstelling tot het vaak geplande eindbeeld bij traditioneel groen.

Het basisdoel is de natuurlijke groengebieden van Oss in kaart te brengen en te zorgen voor een omschrijving van de huidige situatie van deze gebieden. Voor alle gebieden is een ambitieniveau bepaald. Door het nemen van maatregelen gedurende een reeks van jaren wordt gestreefd om deze ambitie te halen of te benaderen. Immers natuur laat zich slecht sturen en de invloeden van buitenaf hebben grote gevolgen voor de ontwikkeling hiervan.

In 2014 heeft de gemeente Oss een overeenkomst gesloten met stichting Landschapsbeheer Oss (SLO) om deze natuurgebieden te beheren en te onderhouden. De stichting stemt hiertoe periodiek af met de gebiedsbeheerder (gebied 3 kernen). Er wordt jaarlijks een werkplanning gemaakt waarbij

wordt aangegeven wat waar gaat gebeuren. Jaarlijks vindt er een verantwoording plaats van de uitgevoerde werkzaamheden.

SLO ontvangt van de gemeente Oss een vergoeding voor het beheer en onderhoud van de natuurgebieden zoals omschreven in het "Handboek Natuurlijke Groengebieden".

Naast de in het handboek genoemde natuurgebieden zijn er aanvullend een aantal natuurgebieden die liggen in en rond de Landerij van Tosse die in 2017/2018 worden toegevoegd aan het handboek. Ook deze natuurgebieden zullen door SLO worden onderhouden.

VERVOLGACTIES

1	Uitbreiding Handboek natuurgebieden en het onderhoud van deze natuurgebieden overdragen aan SLO
---	---

4.10 Bomen

In totaal zijn er bij de afdeling GIBOR van de Gemeente Oss 69.160 bomen in beheer. De bomen in Oss zijn gemiddeld **35,6** jaar oud. De verwachting is dat, met inzet op het behouden van de structuren en bijzondere bomen, de leeftijd van het bomenbestand nog aanzienlijk kan stijgen.

Het bomenbestand in Nederland is in stedelijk gebied, waar het merendeel van de bomen staat, gemiddeld tussen de 35 en 40 jaar oud. In de Gemeente Oss staan 405 verschillende boomsoorten en cultivars. Van alle bomen in Oss staat circa 8% in de verharding. De rest heeft een groene standplaats in bosplantsoen, natuurlijk groen, beplanting of gras. Bomen in verharding hebben bij aanleg meer ondergrondse aanpassingen nodig dan bomen in een groene standplaats.

Jaarlijks wordt circa 1/3 van het totale bomenbestand geïnspecteerd via een zogenaamde VTA (Visual Tree Assessment) boominspectie. Met deze visuele controle worden de zichtbare gebreken van een boom in kaart gebracht. De resultaten worden per boom in een zogenaamd boomspaspoort opgeslagen in het beheersysteem Obsurv.

Voor het behouden van het bomenbestand is regulier onderhoud nodig, zoals snoeien, water geven, inspecteren op veiligheid en bestrijding van ziekten en plagen (zie ook par. 4.4.4). Daarnaast is er geld nodig voor het dunnen en vervangen van bomen. De gemeente Oss heeft als boomeigenaar te maken met de wettelijke zorgplicht voor bomen. Dit betekent dat zij haar bomen regelmatig moet inspecteren en indien nodig actie moet ondernemen ten behoeve van de veiligheid

Op een aantal locaties bezorgen laanbomen dermate veel overlast en zijn geen duurzame maatregelen te nemen om deze overlast te beperken dan wel weg te nemen. Op grond van de "richtlijn hinder en overlast" kunnen bomen uiteindelijk worden gekapt en worden er nieuwe bomen voor terug geplant.

Onder groot onderhoud wordt het dunnen van bomen verstaan. Bijvoorbeeld het om en om verwijderen van bomen, waarbij de boomstructuur gehandhaafd blijft. Dunnen is nodig wanneer bomen te dicht op elkaar staan. Bomen die te dicht bij elkaar staan zorgen voor meer dood hout in de kroon, en dus meer onderhoud.

Notitie Osse bomen

In 2015 is de notitie Osse bomen opgesteld. Dit kaderstellende plan geeft richting hoe om te gaan met bomen in de gemeente Oss. Deze bomennotitie is/wordt uitgewerkt in een 6-tal modules.

Het gaat hierbij om:

- De richtlijn hinder en overlast bomen (vastgesteld 2016)
- Het structuurplan bomen (vastgesteld 2016)
- De richtlijn ziekten en plagen (vast te stellen najaar 2017)
- Het handboek bomen (vast te stellen najaar 2017)
- De richtlijn beheer van bomen (vast te stellen najaar 2017)
- Lijst bijzondere bomen (vast te stellen najaar 2017) actualisatie bestaand plan.

Daarnaast willen we een publieksfolder maken die gaat over bomen waarbij bovenstaande onderwerpen aan bod komen. Deze flyer wordt compact en is vooral beeldend van vorm.

- Bij een analyse van het bomenbestand in de Gemeente Oss vallen enkele zaken op. Hieronder het overzicht.

Veel bomen van dezelfde soort: dit betekent dat er op veel plekken monoculturen zijn. Hierdoor is de impact van ziekten, zoals de essentaksterfte en plagen, zoals de eikenprocessierups, groot.

- Groot aandeel bomen van de 1^e orde, ook in woonstraten: weinig ruimte en diversiteit. Het toepassen van meer bomen van de 2^e en 3^e orde zorgt automatisch voor meer diversiteit. Ook kan er met het gebruiken van bomen van de 2^e of 3^e orde beter ingespeeld worden op de standplaats en de bovengrondse ruimte waardoor een boom zonder intensieve snoei kan uitgroeien naar zijn habitus.
- Er zijn weinig oude en bijzondere bomen aanwezig: hoe ouder een boom, hoe beter deze zijn functies vervult.

In het verleden zijn daarnaast keuzes gemaakt, die achteraf gezien niet zo handig zijn geweest. Hieronder de meest in het oog springende.

- Boom op de verkeerde plek: de boom is te groot geworden voor de bovengrondse ruimte. Of de boom heeft behoefte aan een andere standplaats in verband met licht- of schaduwbehoefte of bodemcondities. Alle voorbeelden zorgen voor intensiever beheer om overlast te beperken.
  - Geen goede groeiplaats: onvoldoende nutriënten, water- of beluchtingsproblemen waardoor bomen na dertig jaar nog niet veel dikker zijn geworden.
  - Bomen staan te dicht op elkaar: Op veel plekken zijn bomen dicht op elkaar geplant met het doel om snel een groen beeld te krijgen. De beoogde dunning is niet altijd uitgevoerd. Hierdoor staan bomen elkaar in de weg om te volgroeien naar hun habitus en zorgen ze voor beheerproblemen.
  - Soortkeuze en standplaats: moeraseiken en platanen in de verharding die zorgen voor het opdrukken hiervan. Of er staan 1^e orde bomen dicht bij gebouwen of op een erfgrans die moeten worden onderhouden als "vormboom" om overmatige overlast te voorkomen.
- Voor meer informatie; zie het boombeheerplan (= richtlijn beheer van bomen).

Probleemstelling

Na doorrekening van het beheerplan bomen blijkt dat we voor het dagelijks onderhoud van onze bomen structureel geld tekort komen. Daarnaast zijn de consequenties van het boomstructuurplan doorgerekend. Dit gaat om nieuw beleid en daarom is ook "nieuw geld" nodig om bomen aan te planten in de hoofd- en nevenstructuren, het dunnen van bomen en het geplande uitsterfbeleid.

Om overlast veroorzaakt door bomen te kunnen toetsen, is de richtlijn "hinder en overlast" vastgesteld. Om de omvorming van overlast gevende bomen te kunnen uitvoeren, is ook aanvullend geld nodig. In het boombeheerplan is dit nader onderbouwd.

Ook in Oss worden bomen getroffen door ziekten en plagen. Zo heeft de essentaksterfte ook zijn intrede gedaan, naast kastanjabloedingsziekte en andere meer voorkomende ziekten en plagen. De gevolgen hiervan zijn doorgerekend en nader onderbouwd in het boombeheerplan (= de richtlijn beheer van bomen).

- In de "richtlijn beheer van bomen" is dit nader uitgewerkt. Hieronder staan de acties.

Oplossing

Bovenstaande problemen kunnen worden opgelost door extra middelen beschikbaar te stellen. Hieronder is dit weergegeven.

VERVOLGACTIES	
1	Er is onvoldoende geld beschikbaar om de bomen te onderhouden. Voor het dagelijks onderhoud (DO) is aanvullend geld nodig. In de programmabegroting 2018 en volgende is hierin voorzien.
2	Er moeten middelen beschikbaar gesteld worden om zieke bomen te kunnen verwijderen en herplanten. Hiervoor is jaarlijks een bedrag van € 40.000 nodig. In de programmabegroting 2018 en volgende is hierin voorzien.
3	*Voor de omvorming van overlast gevende bomen (richtlijn hinder en overlast bomen) zijn extra middelen nodig.
4	Het dunnen van bomen kan binnen bestaande budgetten worden uitgevoerd.

* Opmerking: uiterlijk in het voorjaar 2018 komt er een separaat voorstel hoe we invulling gaan geven aan de vervanging van bomen, inclusief realisatie van het boomstructuurplan. Dit betekent dat deze kosten niet in dit voorliggende groenbeheerplan zitten.

4.11 Honden in de openbare ruimte

Inwoners van de gemeente Oss geven aan overlast te ervaren door honden in de openbare ruimte. Vaak gaat het om hondenpoep en blaffende of agressieve honden. Om dit probleem beheersbaar te krijgen is in 2015 een hondenbeleidsplan opgesteld. Onze doelstelling is driedelig:

- a) Structureel en substantieel lagere overlastbeleving.
- b) Hondenbezitters zijn tevreden over het voorzieningenniveau.
- c) Lagere kosten voor het hondenuitlaatbeleid.

Doel van het plan is dat de overlastervaring per 2019 minimaal met de helft is afgenomen. In 2018 wordt het hondenbeleid geëvalueerd,

Voorzieningen

In de gemeente zijn hondenlosloopterreinen aangelegd. Afhankelijk van de ligging hiervan, zijn deze omheind, gedeeltelijk omheind of niet omheind. Daarnaast staan op "strategische plekken" in de openbare ruimte afvalbakken voor de opvang van hondenpoep. Dit zijn zogenaamde "depodogs" die soms voorzien zijn van een dispenser. In de bakken zitten (afbreekbare) plastic poepzakjes.

Alle hondenlosloopterreinen zijn aangeduid met een bord waarop staat "losloopterrein". Op speelplekken en begraafplaatsen is het verboden voor honden. Deze plaatsen zijn aangegeven met (rode) bordjes waarop staat "verboden voor honden".

Regelgeving

In de openbare ruimte moeten honden zijn aangeliend, uitgezonderd op de aangewezen hondenlosloopterreinen. Hondenpoep moet worden opgeruimd, uitgezonderd op de hondenlosloopterreinen en buiten de bebouwde kom.

Tijdens het uitlaten van de hond is het verplicht om een opruimmiddel bij zich te hebben.

Op 4 februari 2016 heeft de gemeenteraad ingestemd met de herziening van de APV voor dit onderwerp. Voor meer informatie over het hondenbeleid zie www.oss/honduitlaten.nl

VERVOLGACTIES	
1	Evaluëren hondenbeleid in 2018

4.12 Speelvoorzieningen

De gemeente Oss beschikt over:

- 239 speelplekken
- 1409 speeltoestellen
- 616 speelondergronden (145.113 m²)

Speelplekken in de gemeente Oss worden doorgaans gerealiseerd in en met buurtbewoners. Tot heden was het gebruikelijk dat rekening werd gehouden met “afstanden” en doelgroepen in een bepaalde wijk of buurt. In het nieuwe speelruimteplan stappen we hier van af. We gaan speelplekken centreren in buurten en wijken en inrichten met toestellen die voor meerdere doelgroepen geschikt zijn. Dit betekent dat er speeltoestellen staan voor de allerkleinsten (0-6 jr.) tot toestellen voor de jeugd ouder dan 18 jaar. Hierdoor worden speelplekken aantrekkelijker om naar toe te gaan en blijven deze ook interessant voor alle leeftijdsgroepen.

Meer dan voorheen richten we ons op “informele speelplekken”. Dit zijn speelplekken waar geen toestellen, zoals een wip-kip, schommel e.d. worden neergezet, maar dit zijn plekken die aanleiding geven om te spelen. Denk bijvoorbeeld aan een park met waterpartijen en boomstammen.

In 2013 is besloten om jaarlijks structureel te bezuinigen op de vervangingskosten van speeltoestellen en ondergronden tegen een bedrag van € 50.000. Dit betekent dat er speeltoestellen en plekken gesaneerd moeten worden. In de zomer van 2017 is het nieuwe speelruimteplan bestuurlijk vastgesteld. De financiële vertaalslag daarvan is meegenomen in dit groenbeheerplan.

In april 2017 is er in Herperduin een nieuw speelbos aangelegd. De kosten voor beheer en onderhoud hiervan zijn doorgerekend en in dit groenbeheerplan opgenomen. Het beheer van het speelbos is door vastgoed overgedragen aan IBOR.

VERVOLGACTIES	
1	Centraliseren speelplekken en saneren speelplekken/toestellen waar dat kan.
2	Kosten voor beheer en onderhoud van het speelbos in Herperduin bedragen jaarlijks € 19.000. Dit budget wordt toegevoegd aan de begroting van IBOR. Er worden geen middelen gereserveerd voor de vervanging van deze toestellen.

4.13 Communicatie

4.13.1 GROENE PAGINA

“De groene pagina” is een pagina in Oss-actueel die 4 keer per jaar verschijnt. De groene pagina informeert over groene en blauwe onderwerpen en sluit aan bij de 4 seizoenen en de actualiteit die hoort bij het betreffende seizoen.

Globaal bestaat elke uitgave uit:

- Artikel gemeente Oss
- Artikel interview derden
- Tips voor het seizoen (a la wist u dat?)
- Activiteitenkalender
- Links

In 2015 zijn we voor het eerst begonnen met “de Groene Pagina”. De reacties die wij ontvangen zijn positief. Het biedt de gemeente de mogelijkheid extra aandacht te vragen voor specifieke onderwerpen die op dat moment actueel zijn en dus “leven” onder de lezers. Hierdoor neemt de betrokkenheid toe en bieden we lezers een podium om vanuit hun eigen beleving te reageren op groene onderwerpen.

4.13.2 PERSBERICHTEN

Periodiek plaatsen we persberichten over “groene- en blauwe”-onderwerpen. Hierbij maken we onderscheid in jaarlijks terugkerende onderwerpen zoals de bestrijding van de eikenprocessierups en de reuzenberenklauw en incidentele actualiteiten. Bijvoorbeeld deelname door Oss aan de Landelijke proef om de kastanjbloedingsziekte tegen te gaan door deze te verhitten.

Als het dagen achtereen warm is loop je het risico, vooral bij stilstaand water op blauwalg. De gemeente of het waterschap plaatst dan borden om onze burgers te informeren over de risico's.

4.13.3 SOCIALE MEDIA

Door inzet van sociale media zoals twitter en facebook, reageren we (snel) op actualiteiten maar zenden we ook. Dit past bij de huidige tijd waarbij mensen snel en op een gemakkelijke manier worden geïnformeerd en kunnen reageren.

4.13.4 WEEK VAN DE NATUUR

Vanaf 2015 organiseert de gemeente samen met externe partijen (IVN, waterschap, NME, ZLTO, Landerij van Tosse en de Boerenmarkt.) de week van de natuur. Dit vindt jaarlijks plaats in juni waarbij er verschillende onderwerpen die te maken hebben met groen, water en ecologie worden belicht. Het is de bedoeling dat mensen op een (inter-)actieve manier worden betrokken bij de leefomgeving. Aanvankelijk is aangesloten bij het project "Natuur in de Stad".

De doelen van het project "Natuur in de stad" zijn:

- Toename van biodiversiteit in de stad (Oss en Berghem).
- Vergroten van natuurkennis van bewoners en hun betrokkenheid bij natuur.
- Meer mogelijkheden voor bewoners om van natuur te genieten.

Om de doelen te kunnen realiseren is communiceren over natuur erg belangrijk. Streven hierbij is dat de communicatie een gedragsverandering ten goede van de natuur/biodiversiteit teweeg brengt bij bewoners met een langdurig effect.

VERVOLGACTIES	
1	Week van de natuur evalueren en bijsturen en mogelijkheden onderzoeken om andere partijen de "kar te laten trekken", waarbij gemeente faciliteert.
2	Meer Inzet sociale media bij actuele onderwerpen.

4.14 Zelfbeheer

De gemeente Oss stimuleert initiatieven op gebied van "zelfbeheer". Hierbij nemen bewoners (een deel) het onderhoud van de openbare ruimte over van de gemeente. Hierdoor is het mogelijk om de kwaliteit van het onderhoud te verhogen maar kan ook de inrichting van het groen veranderen.

Voordeel van zelfbeheer is een toename van de betrokkenheid door bewoners, toename van sociale interactie in een buurt/wijk en in mindere mate een kostenbesparing door de gemeente.

Op dit moment hebben we in Oss ongeveer 120 zelfbeheer-initiatieven lopen. Dit varieert van het bijhouden van een boomspiegel, gladheidsbestrijding op straatniveau tot stadslandbouw.

In principe komt elk stukje "groen", of dat nu een boomspiegel is of een speelplek in aanmerking voor zelfbeheer. Als iemand groen wil onderhouden, wordt er een "light-overeenkomst" opgesteld zodat we van elkaar weten wie wat doet in de openbare ruimte. Het is de bedoeling om minimaal één keer per twee jaar de zelfbeheerder te bezoeken om na te gaan of de onderhoudstoestand voortgezet kan worden en of de gemeente hierbij kan faciliteren.

Als door omstandigheden het groen in beheer wordt teruggegeven aan de gemeente, voegen wij dit toe aan ons reguliere onderhoud.

VERVOLGACTIES	
1	Minimaal 1 keer per twee jaar zelfbeheerder bezoeken en overeenkomst aanpassen als dat nodig is.

4.15 Onderhoud Wadi's

In de gemeente Oss liggen verspreid Wadi's. Een Wadi (Waterafvoer Door Infiltratie) zorgt ervoor dat afstromend hemelwater op een natuurlijke manier in de bodem kan wegzakken. Wadi's liggen vaak in het groen en zien er uit als een verlaagd terreingedeelte. Belangrijk voor het functioneren hiervan is

dat er een goede open verbinding moet zijn tussen het gebied waar het water valt en waar het naar toe moet.

Probleemstelling

Wadi's bestaan vaak uit een grasachtige begroeiing. Dit moet worden gemaaid en zo nodig worden afgevoerd omdat infiltratie van hemelwater in de bodem anders lastig wordt. Vaak worden Wadi's als extensief gras gemaaid, wat betekent dat deze afhankelijk van de plek waar ze liggen, 4 tot 6 keer worden gemaaid. Bezien vanuit de ecologie is dit prima, maar als je kijkt naar de functionaliteit hiervan, is dat vaak te weinig. Een ander probleem zijn de uitstroomvoorzieningen die vaak verscholen liggen in het gras en bestaan uit een pvc-pijpstuk. Deze gaan dicht zitten en/of worden onbedoeld stuk gemaaid bij de uitvoering van het maaiwerk. Wil je dit voorkomen, dan moet je hier beschermende maatregelen nemen, waardoor de monding en verbindingstukken in stand blijven en functioneren.

Oplissing

Uitgangspunt voor het beheer en onderhoud van Wadi's moet zijn dat deze technisch en functioneel moeten zijn. Dit betekent concreet dat plaatselijk de Wadi's intensiever onderhouden moeten worden. Deze actie wordt vertaald in de op te stellen maaibestekken voor de periode 2018- 2020.

VERVOLGACTIES	
1	Inventarisatie Wadi's naar ligging, aantal en oppervlakte.
2	Per Wadi een onderhoudsregime bepalen.
3	Benodigde maatregelen opnemen in dagelijks onderhoud maaibestekken.
4	Uitstroomvoorzieningen verbeteren (project IUP).

4.16 N329 Weg van de Toekomst

De N329, ook weg van de toekomst genoemd, heeft een beplanting gekregen die afwijkt van wat gebruikelijk is. De realisatie van deze weg is voor Oss bijzonder, waardoor ook het groen anders is aangelegd. Zo zijn er vetplanten, diverse vaste planten en siergrassen geplant. Dit groen vraagt om een andere, intensievere vorm van onderhoud. De N329 wordt op kwaliteitsniveau "goed" onderhouden.

Probleemstelling

Na de aanleg van het groen, is het groenonderhoud uitbesteed aan een aannemer die verantwoordelijk was voor de aanleg volgens design en construct principe. In het groeiseizoen van 2016 ontstond er een probleem met betrekking tot het onderhoud van de middenberm. De aannemer kreeg geen/onvoldoende grip op de onkruidbeheersing. Bijkomend probleem is dat de N329 een druk bereden weg is en dat er hoge eisen worden gesteld aan verkeersvoorzieningen. Dit maakt het onderhoud relatief duur, door uitgebreide en frequente rijbaanafzettingen.

Vervolgens zijn een aantal scenario's opgesteld en doorgerekend. Uitkomst hiervan is dat wanneer de huidige inrichting gehandhaafd blijft we extra geld nodig hebben voor het onderhoud. Vraag is of deze kosten in verhouding staan tot vergelijkbare inrichtingen elders in Oss.

Oplissing

We onderzoeken de mogelijkheid voor een andere inrichting die past bij de ambitie van de weg, de ambities die we hebben op het gebied van ecologie en duurzaamheid en die uitvoerbaar zijn tegen redelijke kosten.

VERVOLGACTIES	
1	Onderzoeken mogelijkheden voor omvorming van de middenberm N329, met het doel meer te doen voor ecologie en duurzaamheid en tegen minder kosten in vergelijking met de huidige inrichting.

4.17 Baggeren A- watergangen en profileren B-watergangen

Het regulier baggeren van waterlopen is nodig om de aan-en afvoer van water te garanderen. Op grond van de wet op de waterhuishouding heeft het waterschap de taak om het watersysteem in te richten, te beheren en te onderhouden.

Probleemstelling

Vanaf medio jaren 80 is er in Nederland een achterstand ontstaan in het baggeren. Zo ook in het beheergebied van waterschap Aa en Maas. In 2014 is het waterschap begonnen om deze achterstand in te lopen en er voor te zorgen dat de watergangen hun watervoerende functie blijven vervullen. Concreet betekent dit dat de watergangen periodiek worden gebaggerd, waarbij de uitkomende baggerspecie vervalt aan de aangrenzende eigenaar. Hiervoor geldt een ontvangstplicht. Voor Oss betekent dit dat eens per 7 jaar alle A-watergangen worden gebaggerd. In totaal gaat het om ongeveer 50 km aan A-watergangen.

Voor de B-watergangen geldt dat deze hun water-aan en afvoerende functie moeten behouden. Dit betekent dat sommige b-watergangen opnieuw geprofileerd moeten worden. Het profileren van een watergang betekent dat deze weer in de "oorspronkelijke" staat wordt teruggebracht. Door de loop van de jaren heen, wordt een watergang ondieper maar vaak ook smaller. Hierdoor wordt de bergingscapaciteit minder en komt de water-aan en afvoer in de knel. Het profileren van watergangen gaat dan ook verder dan alleen maar baggeren. Het profileren van een watergang is een maatregel die doorgaans eens per 30 jaar moet gebeuren.

Oplossing

Het baggeren van de A-watergangen verloopt nu volgens een vastgestelde cyclus. Het waterschap Aa en Maas coördineert dit en legt deze zorgplicht neer bij de betreffende eigenaren, waaronder de gemeente Oss. Het is duidelijk wie wat, wanneer moet doen en wie opdraait voor de kosten.

Deze (structurele) kosten zijn opgenomen in de programmabegroting.

Voor het profileren van B-watergangen is het nodig om in het veld te schouwen. Als we deze informatie hebben kunnen we "werk met werk" maken door deze werkzaamheden te koppelen aan het onderhoud van de A-watergangen. We hebben in 2015 al enige ervaring hiermee opgedaan. Hierdoor weten we wat de inspanning is en wat de kosten zijn. In de programmabegroting is hierin voorzien.

VERVOLGACTIES

1	Schouwen B-watergangen (actie gebiedsbeheer) en daarna plan van aanpak maken om deze werkzaamheden te koppelen aan het onderhoud van de A-watergangen. Zoeken naar samenwerking met het waterschap hierbij.
---	---

4.18 Kunstobjecten

De gemeente Oss heeft afspraken gemaakt met de "Kunstwacht" voor het onderhoud van kunstobjecten. In totaal gaat het (momenteel) om 120 objecten. Daarnaast heeft de gemeente nog ongeveer 60 monumenten in eigendom. Jaarlijks worden de kunstobjecten door de Kunstwacht schoongemaakt en worden kleine reparaties uitgevoerd. Als er extra werkzaamheden moeten worden uitgevoerd, gaat dat in overleg en na goedkeuring van de gemeente. Dit gaat op basis van offerte. De kosten voor het dagelijks onderhoud van kunstobjecten is in de programmabegroting voorzien.

Probleemstelling

Voor (grotere) herstelwerkzaamheden is geen geld beschikbaar en moet apart krediet worden aangevraagd.

VERVOLGACTIES

1	Voor renovatie en herstelwerkzaamheden aan kunstobjecten moet apart budget worden gevraagd.
---	---

4.19 BBV

De gewijzigde BBV-voorschriften verplicht de gemeenten om vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte te activeren. Nu worden deze investeringen binnen onze gemeente direct ten laste gebracht van de reguliere exploitatie. Het doel van de nieuwe voorschriften is een betere vergelijkbaarheid van de vervangingsinvesteringen tussen gemeenten. Binnen de werkingssfeer van dit besluit dient voor de verschillende voorzieningen het vervangingsdeel inzichtelijk te worden gemaakt tegen de verwachte levensduren. De gemeente hanteert nu voor een deel van de openbare ruimte (o.a. groen, wegen, civiele kunstwerken) een andere systematiek. Deze is gebaseerd op de technische staat van deze voorzieningen.

4.19.1 DAGELIJKS ONDERHOUD

Het *dagelijks onderhoud* betreft werkzaamheden, gericht op het behoud van de bestaande situatie, die minimaal één keer in de zeven jaar worden uitgevoerd. Het gaat dan om schoffelwerk, snoeien van bomen en heesters, het maaien van gazons maar ook het schoonmaken en rechtzetten van meubilair en afvalbakken. De wijze waarop en de frequentie waarmee deze werkzaamheden worden uitgevoerd bepalen voor een groot deel de kwaliteit.

In de gemeente Oss wordt het dagelijks onderhoud van het openbaar groen uitbesteed aan aannemers. In de meeste gevallen zijn de werkzaamheden opgenomen in een "frequentiebestek". Zo is bepaald hoe vaak het gras gemaaid moet worden en hoe vaak er geschoffeld moet worden. Het spreekt voor zich dat het aantal ingrijpmomenten sterkt bepalend zijn voor het beeld en de kwaliteit van het openbaar groen.

Voor het beheer en onderhoud van de "dode materialen" hebben we beeldbestekken. Het gaat hierbij om het onderhoud van verkeersborden, afvalbakken, banken en meubilair en de aanwezigheid van zwerfafval.

4.19.2 GROOT ONDERHOUD

Groot onderhoud betreft werkzaamheden die de levensduur van het groen verlengen. Het gaat hierbij om werkzaamheden of maatregelen die je moet nemen om het groen de beoogde einddatum te laten halen. Concreet gaat het om de maatregel "dunnen", waarbij je een of meerdere keren per cyclus bomen weghaalt ter bevordering van de groei/ontwikkeling van de blijvende bomen.

Groot onderhoud is alleen van toepassing op de beheergroepen:

- bomen
- bos en natuurgebieden
- bosplantsoen

4.19.3 VERVANGING/HERINRICHTING

Overeenkomstig het bepaalde in de BBV moet ook "groen" worden gekapitaliseerd en afgeschreven. Dit betekent dat per beheergroep is bepaald wat de levensduur is en wat de vervangingswaarde hiervan is. Op basis van een theoretische levensduur is het jaarlijks benodigde budget bepaald. De daadwerkelijke vervanging hangt af van de kwaliteit en inzichten op dat moment. Vaak wordt aan de hand van inspecties de feitelijke vervangingsnoodzaak bepaald.

Elk jaar worden verschillende locaties aangepakt. Vaak zijn deze werkzaamheden gekoppeld aan renovaties van bijvoorbeeld een straat of wijk. Deze werkzaamheden worden opgenomen in het IUP (Integraal Uitvoerings Plan). Als vervanging van groen niet gekoppeld kan worden aan een integraal project, gaan we dit apart uitvoeren (solistisch project vervanging).

5. FINANCIËLE GEVOLGEN

In het vorige groenbeheerplan is er voor gekozen om de kosten voor dagelijks onderhoud en voor groot onderhoud van verblijfsgebieden structureel af te dekken binnen de begroting. Voor groot onderhoud en herinrichting van *parken, vijvers en groen langs stroom- en ontsluitingswegen* is afgesproken, dat de kosten worden gedekt uit incidentele middelen door middel van offertes in de programmabegroting. De belangrijkste reden hiervoor was, naast een tekort aan middelen, dat groot onderhoud van parken, vijvers en stroom- en ontsluitingswegen meestal gelijktijdig plaatsvindt met een herinrichting.

In het kader van de gewijzigde BBV-voorschriften is het verplicht om vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte te activeren. Dit geldt voor het hele areaal aan groen, waterpartijen etc.

5.1 Dagelijks onderhoud en groot onderhoud

Inclusief de doorbelastingen ziet het overzicht er als volgt uit;

Beheerplan groen 2018-2022					
	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
	2018	2019	2020	2021	
Benodigd volgens beheerplan:					Totaal
Dagelijks onderhoud					
Benodigd dag. onderhoud	5.031.043	5.041.043	5.041.043	5.003.543	20.116.672
Beschikbaar dag. Ond.	5.031.043	5.041.043	5.041.043	5.003.543	20.116.672
Overschot/tekort:	0	0	0	0	0
Benodigd volgens beheerplan:					Totaal
Groot onderhoud					
Benodigd groot onderhoud	589.954	630.371	595.268	630.951	2.446.544
Beschikbaar groot onderhoud	589.954	630.371	595.268	630.951	2.446.544
Overschot	0	0	0	0	0
Totaal benodigd	5.620.997	5.671.414	5.636.311	5.634.494	22.563.216
Totaal beschikbaar	5.620.997	5.671.414	5.636.311	5.634.494	22.563.216
Totaal tekort	0	0	0	0	0

Geen rekening gehouden met:	
Structuurplan bomen	
Claim vervanging OR (onderdeel groen)	

Programmabegroting 2018 pag. 81	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
	2018	2019	2020	2021	
Speelbos Herperduin	19.000	19.000	19.000	19.000	76.000
Spaanderstraatse akkers	23.000	23.000	23.000	23.000	92.000
Snoeien en onderhoud bomen	354.000	354.000	*283.000	*283.000	1.274.000
Totaal	396.000	396.000	325.000	325.000	1.442.000

	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Specificatie snoeien en ond bomen	2018	2019	2020	2021
Onderhoud grote bomen extra budget	195.000	195.000	195.000	195.000
Meer hout en bladmassa (compostering)	59.000	59.000	59.000	59.000
Onderhoud bosplantsoen extra budget	59.900	59.900	59.900	59.900
Totaal	313.900	313.900	313.900	313.900
Essentaksterfte	40.000	40.000	40.000	40.000
Totaal	40.000	40.000	40.000	40.000
Algeheel totaal netto DO	353.900	353.900	353.900	353.900
Overschot GO			*-71.300	*-71.300
Algeheel totaal	353.900	353.900	282.600	282.600
Afgerond	354.000	354.000	283.000	283.000

*vanaf 2020 wordt het bedrag voor groot onderhoud verlaagd met euro 71.300 ten gunste van dagelijks onderhoud (DO).

5.2 Groot onderhoud

Groot onderhoud is nodig om de levensduur van het “groen” te verlengen. Een maatregel die hierop van toepassing is, is dunnen. In de nieuwe begrotingssystematiek is “groot onderhoud” alleen nog van toepassing op de beheergroepen”

- Bomen
- Bos-en natuurgebieden
- Bosplantsoen

Voor alle andere beheergroepen is geen groot onderhoud nodig. In het boombeheerplan wordt op detailniveau bepaald waar wanneer er gedund moet worden. Zie voor meer informatie het boombeheerplan gemeente Oss 2017 (najaar 2017 ter besluitvorming in college).

5.3 Vervangingen

Voor de vervangingskosten van bomen wordt separaat uiterlijk Q1 2018 een voorstel voorgelegd aan het college.

5.4 VAT-kosten

In de gemeente Oss werken we met VAT-kosten systematiek. VAT betekent “voorbereiding, administratie en toezicht. Dit zijn kosten die gemaakt worden in het bijzonder bij een afdeling als IBOR. Voorafgaand aan de uitvoering van werkzaamheden moet worden uitgezocht wat er moet gebeuren, hoe dit moet gebeuren en wat de kosten hiervoor zijn. IBOR heeft vaak te maken met aanbestedingsprocedures, die (veel) tijd en kosten met zich meebrengen. Als het werk uitgevoerd

wordt, moet worden toegezien op een correctie uitvoering daarvan, zoals is afgesproken in het bestek of offerte/overeenkomst.

In Oss rekenen we met een VAT-percentagte van 18,1%. Dit betekent dat bij de raming van werk, een toeslag van 18,1 % wordt gerekend. Met deze toeslag kunnen de kosten voor de voorbereiding, de administratie en het toezicht op de uitvoering worden betaald.

6. BIJLAGEN

A Wettelijk kader Landelijk beleid en lokaal beleid gemeente Oss

B Verklarende woordenlijst

Bijlage A: Wettelijk kader Landelijk beleid en lokaal beleid gemeente Oss

- 1) Landelijk
- 2) Beleidskader gemeente Oss

1 Landelijk

Vanuit de landelijke overheid zijn diverse wetten van toepassing en van invloed op de wijze van onderhouden van openbaar groen. Onderstaand is een overzicht opgenomen van wetten die betrekking hebben op het groenonderhoud in de gemeente Oss.

1.1 Wet Natuurbescherming

De nieuwe wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 ingegaan en vervangt 3 afzonderlijke wetten, de Flora- en Faunawet, de Boswet en de Natuurbeschermingswet 1998. De Europese regels staan hierin centraal. Het wordt overzichtelijker om de verbinding te zoeken tussen natuur en maatschappij. Daarvan profiteren zowel de natuur als de samenleving.

> Intrinsieke waarde

De mens is op veel vlakken afhankelijk van wat de natuur geeft. Denk aan zuurstof, voedsel of om in te recreëren. De natuur is ook waardevol van zichzelf. Deze 'intrinsieke waarde' staat in de nieuwe wet. Dit is een belangrijke drijfveer om goed voor de natuur te zorgen. Er zijn veel verschillende soorten planten en dieren in Nederland. Sommige soorten zijn kwetsbaar zoals vleermuizen en mussen. In de nieuwe wet worden 945 soorten actief beschermd.

> Provincies zorgen voor de uitvoering

De provincies krijgen regie over het natuurbeleid in de regio, terwijl voorheen de Rijksoverheid verantwoordelijk was. Hierover hebben het Rijk en provincies al eerder afspraken gemaakt. Na inwerkingtreding van de nieuwe Natuurwet worden ook de bevoegdheden aan de provincies overgedragen. Zij maken dan afwegingen voor vergunningen en ontheffingen. Zo wordt ingezet op een robuuste Nederlandse natuur waar per gebied bekeken wordt wat nodig is.

> Gemeenten bieden een gebruiksvriendelijk loket

Voor burgers en bedrijven is het belangrijk dat zij eenvoudig en snel weten of een activiteit met mogelijk schadelijke gevolgen voor de natuur toelaatbaar is. Met de nieuwe wet wordt bij het aanvragen van een omgevingsvergunning bij de gemeente straks gelijk getoetst wat de gevolgen voor de natuur zijn. Men hoeft dus geen aparte natuurvergunning meer aan te vragen en is verzekerd dat het belang van de natuur bij de start van een activiteit volgens de regels wordt meegewogen. Dat geeft zekerheid voor het verder verloop van de vergunningaanvraag.

> Jacht om schade te beperken

Er mag worden gejaagd wanneer dieren schade veroorzaken of om te beheren. Provincie, natuurorganisatie en jagers maken vooraf een faunabeheerplan. Daarin staat welke activiteiten nodig zijn voor een evenwichtige natuur. Na het jachtseizoen moeten de jagers volgens de nieuwe wet laten weten welke dieren zijn afgeschoten. Dit zorgt voor beter inzicht in de jacht.

1.2 Het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS)

Volgens het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS) moeten speeltoestellen veilig zijn, waarbij voor nieuwe toestellen geldt dat ze van een certificaat van goedkeuring moeten zijn voorzien. De reikwijdte van het Warenwetbesluit is in de loop der jaren uitgebreid met inrichtingen ten behoeve van bungy-jumpen, air diving, abseilen en tokkelen, en later ook met watertoestellen, inclusief waterglijbanen. Al deze objecten moeten, evenals speeltoestellen die zijn gebouwd na 26 maart 1997, worden gecertificeerd door een van de keuringsinstellingen die de overheid heeft aangewezen. In dit

besluit zijn bepalingen opgenomen aangaande constructie, inspectie, registratie en onderhoud van attractie- en speeltoestellen.

Vier keer per jaar worden de speeltoestellen in de gemeente Oss geïnspecteerd op functionaliteit. Daarnaast wordt een keer per jaar een hoofdinspectie uitgevoerd waarbij ook ondergronden en fundatie worden geïnspecteerd op veiligheid.

1.3 Zorgplicht bomen

Boomeigenaren hebben een zorgplicht voor hun boom. De boomeigenaar moet zijn boom onderhouden en regelmatig inspecteren ten behoeve van de veiligheid. Op grond van de rechtspraak wordt er in de praktijk drie zorgplichten onderscheiden: de algemene zorgplicht, verhoogde zorgplicht en de onderzoek plicht.

In de gemeente Oss worden alle bomen die bij ons in eigendom zijn, periodiek geïnspecteerd. De bevindingen worden vastgelegd in het beheersysteem en nodige acties worden uitgevoerd om de bomen veilig te houden.

1.4 Waterwet

Op grond van het bepaalde in de "Waterwet art. 5.23 lid 2", zijn eigenaren en gebruikers van gronden gelegen aan oppervlaktewateren die op de legger van de beheerder (het waterschap) voorkomen, verplicht daarop specie en maaisel te ontvangen, die vrijkomt bij het regulier onderhoud van dat oppervlaktewater.

Voorheen was de "Waterstaatswet" (1900) van toepassing. Hierin was een mogelijkheid opgenomen om te verzoeken om vrijstelling van de ontvangstplicht. Dit op grond van art. 11 lid 3 van de Waterstaatswet 1900. Afweging hierbij zou zijn dat het bij de gemeente in eigendom zijnde aangrenzende perceel een te geringe breedte heeft, waardoor het niet mogelijk is om het slib te bergen en te verwerken.

Vanaf mei 2000 tot de inwerkingtreding van het besluit bodemkwaliteit (2008) gold de 4e Nota Waterhuishouding (NW4) voor het verspreiden van baggerspecie.

Zoals gezegd is sinds 22 december 2009 de nieuwe Waterwet van toepassing en daarmee het "Besluit bodemkwaliteit" (BBK). Dit betekent dat een ontheffing in het kader van de voormalige Waterstaatswet niet meer mogelijk is.

Voor de gemeente Oss gaat het vooral om de toepassing van de baggerspecie op landbodem zoals bermen en aanliggende (agrarische) percelen. De te ontgraven baggerspecie wordt voorafgaand bemonsterd en geanalyseerd in opdracht van het waterschap. Hieruit volgt als conclusie uit de rapportage "toepasbaar" of "niet toepasbaar". Toepasbaar betekent dat de baggerspecie mag worden toegepast. Als op de onderzoeksrapportage staat "Klasse A en Klasse B" heeft dit betrekking op gebruik van baggerspecie in oppervlaktewateren.

1.5 Besluit bodemkwaliteit (BBK)

Het besluit bodemkwaliteit geeft de milieu-hygiënische randvoorwaarden aan waarbinnen baggerspecie mag worden verspreid. Dit staat echter los van de genoemde eigendomsverhoudingen en ontvangstplichten. Als de kwaliteit van de baggerspecie voldoet aan normstelling voor het verspreiden van baggerspecie en de toepassing niet in strijd is met functie of bestemming van het perceel (art. 5 BBK) mag baggerspecie worden verspreid over de aan de watergang grenzende percelen (nuttige toepassing; art. 35f BBK).

Verspreiding over een ander perceel dan het direct aangrenzende is niet toegestaan.

Waar tot voor de inwerkingtreding van het Besluit bodemkwaliteit de verspreidbaarheid werd beperkt tot 20 meter uit de slootkant, is het verspreiden nu mogelijk over het gehele aangrenzende perceel.

Overeenkomstig het Besluit Bodem Kwaliteit vallen categorieën "vrij verspreidbaar" en "verspreidbaar op aangrenzend perceel" onder de ontvangstplicht.

2 Beleidskader gemeente Oss

2.1. Groenbeleidsplan 1996

In het groenbeleidsplan is als hoofddoelstelling opgenomen "het naar vermogen scheppen en in standhouden van de groenvoorzieningen, alsmede het situeren van het juiste groen op de juiste plaats". Subdoelstellingen zijn:

- het realiseren en in stand houden van een voldoende gevarieerd, gespreid en kwalitatief aanbod van voorzieningen;
- het in stand houden van de voorzieningen op een efficiënte en degelijke wijze;
- het streven naar milieuvriendelijk beheer en zo weinig mogelijk gebruik van chemische middelen en waar mogelijk toepassen van ecologische beheermethoden;
- het beschermen van landschappelijk en ecologisch waardevolle gebieden.

Het groenbeleidsplan geeft op hoofdlijnen kaders voor het uitvoeren van het gewenste beheer. Deze kaders zijn voor de uitvoering erg vaag. Het is wenselijk/noodzakelijk dat het groenbeleidsplan wordt herzien, mede omdat het (boom)structuurplan is vastgesteld. Ook in het kader van de bezuinigingen afgelopen jaren en de ontwikkelingen voor de komende jaren moet het groenbeleidsplan herzien worden.

2.2 Algemene Plaatselijke Verordening

In de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) staat de gemeentelijke regelgeving op het gebied van openbare orde en veiligheid. Elke gemeente heeft een eigen APV. Deze is meestal te vinden op de gemeentelijke website. De APV geldt voor iedereen binnen de gemeente.

Omdat er in de APV gemeente Oss van 2012 hiaten zaten met betrekking tot "houtopstanden" hebben we dit gerepareerd en ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. Voor nadere informatie hierover verwijzen wij naar: <https://www.oss.nl/gemeente/bestuur-en-organisatie/verordeningen-en-beleidsdocumenten/verordeningen.htm> (afdeling 3 "het bewaren van houtopstanden"). Per januari 2016 is de APV hierop aangepast.

2.3 Kwaliteit openbare ruimte (KOR)

De kwaliteitscatalogus wordt regelmatig bijgesteld. Met het opstellen van de catalogus wordt voldaan aan de behoefte om het onderhoud van de openbare ruimte meer integraal en kwaliteit gestuurd te benaderen. De kwaliteitscatalogus geeft de mogelijkheid om verantwoorde keuzes te maken in investeringen en budgetten en waar nodig de beperkingen ervan. Met behulp van referentiebeelden en korte beschrijvingen wordt in de catalogus in beeld gebracht wat de huidige en gewenste onderhoudskwaliteit is.

In de kwaliteitscatalogus worden functionele eenheden benoemd; centrum & buurtcentra, wonen, werken, hoofdroute, park en grote groenobjecten, bos- en natuurgebieden, buitengebied en bijzondere plek of parel. Aan iedere functionele eenheid wordt een onderhoudskwaliteit aangemerkt: goed, basis of sober. Het onderhoud wordt aangepast op het gewenste kwaliteitsniveau. In de catalogus wordt voor 40 beheergroepen een omschrijving gegeven, welk beeld er bij welk kwaliteitsniveau hoort.

2.4 LIOR

In 2013 is door de gemeenteraad de Visie openbare ruimte vastgesteld. Deze visie beperkte zich tot het bebouwd gebied van de kernen Oss en Berghem. Met de vaststelling is besloten om de visie aan te vullen met het buitengebied en de andere kernen. In de uitwerking is geconcludeerd dat de naam Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) beter past bij het product dan Visie openbare ruimte.

De LIOR is een belangrijk uitgangspunt en toetsingskader bij de uitwerking van de (her)inrichtingsplannen in de openbare ruimte. Het omvat geen nieuwe beleidskeuzes. Daarmee is het een product ten behoeve van de uitvoering van beleid.

Plangebied

Het plangebied betreft de openbare ruimte van de gehele gemeente Oss met uitzondering van de stad Oss en het dorp Berghem. Onder de openbare ruimte verstaan we de buitenruimte die voor iedereen vrij toegankelijk is, voor verschillende activiteiten gebruikt kan worden en waarvan de inrichting en het beheer onder verantwoordelijkheid van de gemeente valt.

Kernboodschap

In de openbare ruimte komen inwoners, bedrijven en overige gebruikers elkaar tegen. Ieder met een eigen visie en belang. De beleving van de openbare ruimte bepaalt mede de tevredenheid van inwoners over hun leefomgeving. Tegelijkertijd is de wijze waarop de openbare ruimte is ingericht en wordt beheerd een belangrijk visitekaartje voor de gemeente. In de structuur en het beeld van de openbare ruimte is de geschiedenis en de ontwikkeling van het landschap afleesbaar. Oss is een

gevarieerde en groene gemeente met een stad, historische stadjes en een diversiteit aan dorpen in een uitgestrekt buitengebied.

Een kwalitatieve openbare ruimte betekent balans tussen gebruikskwaliteit, onderhoudskwaliteit en inrichtingskwaliteit. Daarnaast is integraliteit in functies en met de omgeving van belang.

2.5 ARGO

De primaire doelstelling van dit handboek is de kwaliteit van de openbare ruimte in de toekomst te kunnen waarborgen. Dit handboek, de Algemene Randvoorwaarden Gemeente Oss, kortweg ARGO genoemd, is van toepassing op alle werken in de Openbare Ruimte van de gemeente Oss, die zowel door de gemeente Oss als door particulieren geïnitieerd zijn.

Binnen de ARGO bestaan eisen en wensen, waarbij ervan uitgegaan moet worden dat alle genoemde randvoorwaarden eisen betreffen. Indien het wensen betreffen, wordt dit door middel van de letter 'W' aangegeven. Naast de eisen en wensen bestaan er ook wettelijke bepalingen. Voor alle werken in de gemeente Oss is de RAW 2015 en de UAV (2012) van toepassing. In geval van twijfel gaat de ARGO boven de RAW 2015.

Afwijken van wettelijke bepalingen is niet mogelijk. Aan deze voorwaarden zal te allen tijde moeten worden voldaan. Van *eisen* kan niet worden afgeweken, tenzij het alternatief duidelijk gelijkwaardig is aan of beter is dan het gestelde in de ARGO. De mogelijkheid tot afwijken van wensen is groter.

De *wensen* zijn een streven van de gemeente om de openbare ruimte op een bepaalde manier in te richten, van de wensen kan worden afgeweken, doch eveneens alleen in samenspraak met de gemeente.

Doelstelling

In bovenstaande paragraaf is aangegeven dat het streven van de gemeente Oss betreffende de ARGO ligt in het verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte. Deze kwaliteit kan worden gezien in zowel technisch functionele als sociale zin. Met technisch functionele kwaliteit wordt bedoeld dat gebruikte materialen, inrichtingen, ontwerpen etc. duurzaam in beheer en onderhoud dienen te zijn. Dat wil zeggen dat niet alleen tijdens ontwerp en uitvoering wordt gekozen voor goedkope doch duurzame oplossingen, maar dat deze oplossingen na de ontwerp- en uitvoeringsfase een gewaarborgde kwaliteit blijven behouden over een groot tijdsbestek. Met sociale kwaliteit wordt bedoeld dat ontwerp en inrichting een sociaal veilige uitstraling moeten bezitten.

Bijlage B: Verklarende woordenlijst

A-watergang	De belangrijkste wateren van de regio, zoals grotere sloten, beken en waterplassen. A-watergangen hebben een afvoer van minimaal 30 liter per seconde. Deze wateren worden door of namens het waterschap onderhouden
BBV	Besluit begroting en verantwoording gemeenten
Beheergroep/-type	Een groeneenheid die op eenzelfde wijze wordt onderhouden en die buiten duidelijk als zodanig te herkennen is.
Beheerwijze	Werkzaamheden die er op gericht zijn een groenvoorziening te onderhouden zodat deze aan de functie kan blijven voldoen.
Bewerkingspercentage	Het gedeelte van het areaal dat daadwerkelijk bewerkt moet worden.
B-watergang	Bijvoorbeeld een kavelsloot tussen twee perceeleigenaren. Zodra een watergang een maatgevende afvoer heeft van meer dan 10 liter per seconde, en het is geen A-watergang, dan spreken we van een B-watergang.
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Weg- en Waterbouw
Dagelijks onderhoud	Alle onderhoudsmaatregelen die nodig zijn om de groenvoorziening functioneel, schoon, heel en veilig te houden en die vaker dan 1x/7 jaren uitgevoerd moeten worden.
Eenheid	De eenheid waarmee gerekend wordt.
Frequentie	Het aantal keren per jaar dat de maatregel moet worden uitgevoerd.
Gedragscode	In een gedragscode staat hoe je tijdens het uitvoeren van werkzaamheden schade aan beschermde planten en dieren voorkomt of minimaliseert
Functioneel beheer	Het instand houden van de actuele functie van een voorziening (de inrichting kan hierbij wijzigen)
Groot onderhoud	Alle maatregelen (groot onderhoud, reconstructie en herinrichting) die nodig zijn om de groenvoorziening functioneel, schoon, heel en veilig te houden en die minder vaak dan 1x/7 jaren uitgevoerd moeten worden.
Obsurv	Software programma t.b.v. het beheer van de openbare ruimte.
Onderhoudsniveau	De kwaliteit waarin onderdelen van een beheergroep worden onderhouden.
Profileren watergang	Watergang in de oorspronkelijke staat terugbrengen
Technisch beheer	Het in standhouden van de huidige inrichting.
VAT	Kosten van Voorbereiding, Administratie en Toezicht.
Werkpakket	Het pakket van jaarlijks uit te voeren onderhoudsmaatregelen met de frequentie waarmee deze moeten worden uitgevoerd per beheergroep c.q. onderhoudsniveau.